

DECIZIE Nr. 8/2016 din 4 aprilie 2016

**EMITENT: ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE - COMPLETUL PENTRU
DEZLEGAREA UNOR CHESTIUNI DE DREPT**

PUBLICATĂ ÎN: MONITORUL OFICIAL NR. 399 din 26 mai 2016

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

COMPLETUL PENTRU DEZLEGAREA UNOR CHESTIUNI DE DREPT

DECIZIA Nr. 8

din 4 aprilie 2016

Dosar nr. 582/1/2016

Iulia Cristina Tarcea - vicepreședintele Înaltei Curți de Casație și

Justiție - președintele completului

Lavinia Curelea - președintele Secției I civile

Roxana Popa - președintele delegat al Secției a II-a civile

Ionel Barbă - președintele Secției de contencios

administrativ și fiscal

Simona Lala Cristescu - judecător la Secția I civilă

Mihaela Paraschiv - judecător la Secția I civilă

Romanița Ecaterina Vrînceanu - judecător la Secția I civilă

Adina Georgeta Nicolae - judecător la Secția I civilă

Aurelia Rusu - judecător la Secția I civilă

Mărioara Isailă - judecător la Secția a II-a civilă

Veronica Magdalena Dănăilă - judecător la Secția a II-a civilă

Lucia Paulina Brehar - judecător la Secția a II-a civilă

Eugenia Voicheci - judecător la Secția a II-a civilă

Mirela Polițeanu - judecător la Secția a II-a civilă

Rodica Florica Voicu - judecător la Secția de contencios administrativ

și fiscal

Angelica Denisa Stănișor - judecător la Secția de contencios administrativ

și fiscal

Veronica Năstasie - judecător la Secția de contencios administrativ

și fiscal

Luiza Maria Păun - judecător la Secția de contencios administrativ

și fiscal

Cezar Hîncu - judecător la Secția de contencios administrativ

și fiscal

Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept ce formează obiectul Dosarului nr. 582/1/2016 a fost constituit conform dispozițiilor art. 520 alin. (8) din Codul de procedură civilă și ale art. 27⁵ alin. (1) din Regulamentul privind organizarea și funcționarea administrativă a Înaltei Curți de Casație și Justiție, republicat, cu modificările și completările ulterioare.

Ședința este prezidată de doamna judecător Iulia Cristina Tarcea, vicepreședintele Înaltei Curți de Casație și Justiție.

La ședința de judecată participă doamna Elena Adriana Stamatescu, magistrat-asistent, desemnată în conformitate cu dispozițiile art. 27⁶ din Regulamentul privind organizarea și funcționarea administrativă a Înaltei Curți de Casație și Justiție, republicat, cu modificările și completările ulterioare.

Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept a luat în examinare sesizarea formulată de Curtea de Apel Constanța - Secția I civilă în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea următoarei chestiuni de drept: modul de interpretare și aplicare a dispozițiilor art. 39 alin. (2) lit. b) raportat la art. 27 alin. (1) din Legea nr. 76/2002 privind sistemul asigurărilor pentru șomaj și stimularea ocupării forței de muncă, cu modificările și completările ulterioare, și art. 19¹ din Normele metodologice de aplicare a Legii nr. 76/2002, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 174/2002, astfel cum au fost modificate prin Hotărârea Guvernului nr. 113/2011 pentru modificarea și completarea unor acte normative și stabilirea unor măsuri în domeniul protecției sociale, referitor la baza de calcul al indemnizației de șomaj, respectiv dacă aceasta include și ajutorul acordat cu ocazia pensionării, și compensația pentru concediul de odihnă neefectuat la încetarea raporturilor de muncă.

Magistratul-asistent prezintă referatul cauzei, arătând că la dosar au fost depuse hotărâri judecătorești în materia ce face obiectul sesizării, relevând o practică neunitară, precum și raportul întocmit de judecătorii-raportori. Se mai referă asupra faptului că raportul a fost comunicat părților, în conformitate cu dispozițiile art. 520 alin. (10) din Codul de procedură

civilă, și că reclamanta G.V., în termen legal, a depus un punct de vedere prin care a reiterat argumentele expuse în fața instanței de trimitere.

În urma deliberărilor, Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept rămâne în pronunțare asupra sesizării privind pronunțarea unei hotărâri prealabile.

ÎNALTA CURTE,

deliberând asupra chestiunii de drept cu care a fost sesizată, constată următoarele:

I. Titularul și obiectul sesizării

1. Curtea de Apel Constanța - Secția I civilă a dispus, prin Încheierea pronunțată în data de 15 decembrie 2015 în Dosarul nr. 6.254/118/2014, aflat pe rolul acestei instanțe, sesizarea din oficiu a Înaltei Curți de Casație și Justiție în temeiul dispozițiilor art. 519 din Codul de procedură civilă, în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile cu privire la următoarea chestiune de drept: modul de interpretare și aplicare a dispozițiilor art. 39 alin. (2) lit. b) raportat la art. 27 alin. (1) din Legea nr. 76/2002 privind sistemul asigurărilor pentru șomaj și stimularea ocupării forței de muncă, cu modificările și completările ulterioare, și art. 19¹ din Normele metodologice de aplicare a Legii nr. 76/2002, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 174/2002, astfel cum au fost modificate prin Hotărârea Guvernului nr. 113/2011 pentru modificarea și completarea unor acte normative și stabilirea unor măsuri în domeniul protecției sociale, referitor la baza de calcul al indemnizației de șomaj, respectiv dacă aceasta include și ajutorul acordat cu ocazia pensionării, și compensația pentru concediul de odihnă neefectuat la încetarea raporturilor de muncă.

II. Expunerea succintă a procesului

2. Cererea de chemare în judecată

Prin Cererea înregistrată la Tribunalul Constanța - Secția I civilă la data de 26 august 2014 cu nr. 6.254/118/2014, reclamanta G.V. a formulat contestație împotriva Dispoziției nr. 1.910/11.07.2014 privind stabilirea dreptului la indemnizația de șomaj, emisă de pârâta Agenția Județeană pentru Ocuparea Forței de Muncă Constanța, solicitând anularea acestei dispoziții și emiterea uneia noi, care să prevadă un quantum corect al indemnizației, în sensul de a ține seama de toate veniturile obținute de reclamantă și pentru care angajatorul a plătit contribuția de asigurări sociale, iar - în subsidiar -, în cazul respingerii acțiunii principale, restituirea sumelor reținute ca urmare a plății de către angajator a contribuției la bugetul asigurărilor pentru șomaj.

3. Hotărârea primei instanțe

Prin Sentința civilă nr. 3.092 din 4 decembrie 2014, Tribunalul Constanța - Secția I civilă a admis acțiunea introductivă și a dispus obligarea pârâtei să emită o nouă dispoziție privind stabilirea dreptului la indemnizația de șomaj, al cărei quantum să aibă în vedere toate veniturile obținute de reclamantă în ultimele 12 luni anterioare concedierii, venituri asupra cărora angajatorul a reținut și virat contribuții de asigurări pentru șomaj, conform adeverinței eliberate.

4. Calea de atac exercitată împotriva hotărârii primei instanțe

Împotriva acestei sentințe a declarat apel pârâta, susținând că a calculat în mod corect quantumul indemnizației de șomaj, că suma veniturilor reclamantei din luna mai 2014 (momentul încetării raporturilor de muncă) este disproporționat de mare față de lunile anterioare, cuprinzând, pe lângă salariu, o sumă primită în compensarea concediului de odihnă neefectuat, precum și un ajutor de pensionare.

5. Instanța de apel a pus în discuția părților necesitatea sesizării Înaltei Curți de Casație și Justiție cu pronunțarea unei hotărâri prealabile, în temeiul dispozițiilor art. 519 din Codul de procedură civilă, în vederea dezlegării prezentei chestiuni de drept, iar prin Încheierea de ședință pronunțată la data de 15 decembrie 2015, odată cu sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție, pricina a fost suspendată în temeiul dispozițiilor art. 520 alin. (2) din Codul de procedură civilă până la soluționarea sesizării.

III. Motivele de admisibilitate reținute de titularul sesizării

6. Prin Încheierea pronunțată la data de 15 decembrie 2015 în Dosarul nr. 6.254/118/2014, Curtea de Apel Constanța - Secția I civilă a constatat admisibilitatea sesizării Înaltei Curți de Casație și Justiție, conform art. 519 din Codul de procedură civilă, motivat de următoarele considerente:

- obiectul sesizării privește norme juridice de care depinde soluționarea cauzei;
- problema de drept este nouă, vizând o situație legislativă rezultată din modificarea actelor normative evocate prin acte normative relativ noi;
- problema de drept este una dificilă, întrucât ea aduce în discuție principiul contributivității raportat la un cadru legislativ neclar, rezultat din modificări succesive și necorelări, precum și din inexistența unei enumerări exhaustive a sumelor sau avantajelor de natură salarială ori asimilate salariilor în vederea impunerii în norma de trimitere din Legea nr. 571/2003 privind Codul fiscal, cu modificările și completările ulterioare (denumită în continuare Codul fiscal), și a unui criteriu de determinare puțin restrictiv ca acestea să aibă legătură cu activitatea desfășurată în baza unui contract individual de muncă [art. 55 și art. 296⁴ alin. (1) din Codul fiscal].

7. Instanța de sesizare a apreciat că, incidental, se pune și problema interpretării art. 55 alin. (1) și art. 296⁴ alin. (1) din Codul fiscal, în sensul de a se stabili dacă ajutorul acordat cu ocazia pensionării, potrivit prevederilor din contractul colectiv de muncă, și compensația pentru concediul de odihnă neefectuat la încetarea raporturilor de muncă

intră în noțiunea de sume de natură salarială sau avantaje asimilate salariilor.

IV. Punctul de vedere al titularului sesizării cu privire la dezlegarea chestiunii de drept

Completul de judecată investit cu soluționarea apelului în Dosarul nr. 6.254/118/2014 al Curții de Apel Constanța - Secția I civilă a reținut următoarele:

8. În forma sa inițială, art. 27 alin. (1) din Legea nr. 76/2002 privind sistemul asigurărilor pentru șomaj și stimularea ocupării forței de muncă (denumită în continuare Legea nr. 76/2002) stabilea că baza de calcul al contribuției individuale la bugetul asigurărilor pentru șomaj era constituită din salariul de bază lunar brut.

9. Ca urmare, dacă textul legal ar fi rămas în această formă, ar fi existat concordanță deplină cu prevederile art. 39 alin. (2) lit. b) din Legea nr. 76/2002, cu modificările și completările ulterioare, în sensul că baza de calcul al indemnizației de șomaj este aceeași bază de calcul al contribuției individuale pentru bugetul asigurărilor de șomaj, ceea ce ar fi corespuns principiului general al contributivității, care presupune ca beneficiile de asigurări sociale să fie corespunzătoare contribuțiilor plătite de asigurați.

10. Ca urmare a modificărilor succesive ale Legii nr. 76/2002, art. 27 alin. (1) din acest act normativ stabilește că respectiva contribuție se calculează la baza de calcul stabilită potrivit legii.

11. Potrivit art. 296⁴ alin. (1) din Codul fiscal, baza lunară de calcul al contribuțiilor sociale individuale obligatorii în cazul persoanele fizice rezidente care realizează venituri din desfășurarea unor activități în baza unui contract individual de muncă [prevăzute la art. 296³ lit. a) din Codul fiscal] reprezintă câștigul brut realizat din activități dependente, în țară și în străinătate, cu respectarea prevederilor instrumentelor juridice internaționale la care România este parte, care include: "a) veniturile din salarii, astfel cum sunt definite la art. 55 alin. (1) (...); (...) o) orice alte sume de natură salarială sau avantaje asimilate salariilor în vederea impunerii."

12. Pe de altă parte, art. 55 alin. (1) din Codul fiscal prevede că sunt considerate venituri din salarii toate veniturile în bani și/sau în natură obținute de o persoană fizică ce desfășoară o activitate în baza unui contract individual de muncă, indiferent de perioada la care se referă, de denumirea veniturilor ori de forma sub care ele se acordă, inclusiv indemnizațiile pentru incapacitate temporară de muncă, iar potrivit art. 55 alin. (2) lit. k) din Codul fiscal regulile de impunere proprii veniturilor din salarii se aplică și următoarelor tipuri de venituri, considerate asimilate salariilor: "orice alte sume sau avantaje de natură salarială ori asimilate salariilor în vederea impunerii."

13. La alin. (3) al art. 55 din Codul fiscal se stabilește că avantajele, cu excepția celor prevăzute la alin. (4), primite în legătură cu o activitate menționată la alin. (1) și (2), includ, însă nu sunt limitate la enumerarea cuprinsă în acest articol, putând fi în discuție și ajutorul acordat cu ocazia pensionării, potrivit prevederilor din contractul colectiv de muncă, și

compensația pentru concediul de odihnă neefectuat la încetarea raporturilor de muncă, în discuție în cauză.

14. Calculul indemnizației de șomaj se face însă potrivit art. 39 alin. (2) lit. b) din Legea nr. 76/2002, cu modificările și completările ulterioare, raportat numai la salariul de bază brut lunar (media acestor salarii pe ultimele 12 luni de stagiul de cotizare), ceea ce conduce la concluzia că nu s-ar include în baza de calcul al ajutorului de șomaj alte drepturi salariale în afara acestui salariu (cum sunt drepturile acordate la încetarea raporturilor de muncă, la care s-a făcut referire).

15. În acest mod, principiul contributivității nu mai este respectat, în sensul că asiguratul plătește contribuția raportat la anumite venituri care nu mai sunt însă avute în vedere atunci când este calculată indemnizația de șomaj la care are dreptul.

16. Dificultatea interpretării vine din faptul că, potrivit art. 19¹ din Normele metodologice de aplicare a Legii nr. 76/2002, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 174/2002, astfel cum au fost modificate prin Hotărârea Guvernului nr. 113/2011 pentru modificarea și completarea unor acte normative și stabilirea unor măsuri în domeniul protecției sociale (denumită în continuare Hotărârea Guvernului nr. 113/2011), prin salariu de bază lunar brut pe ultimele 12 luni de stagiul de cotizare, prevăzut la art. 39 alin. (2) lit. b) din lege, se înțelege baza lunară de calcul al contribuției individuale la bugetul asigurărilor pentru șomaj prevăzută la titlul IX² "Contribuții sociale obligatorii" din Legea nr. 571/2003, cu modificările și completările ulterioare, pe ultimele 12 luni în care s-a realizat stagiul de cotizare.

17. Această interpretare a normei legale, dată prin normele metodologice, pare să aibă în vedere respectarea principiului contributivității, în sensul de a se calcula indemnizația de șomaj în funcție de toate veniturile în raport cu care s-a calculat, reținut și virat contribuția la fondul asigurărilor de șomaj.

18. Ca urmare, față de prevederile legale și metodologice evocate, se pune problema dacă indemnizația de șomaj se calculează incluzând în veniturile din ultimele 12 luni de stagiul pentru care se face media și a veniturilor constând în ajutorul acordat cu ocazia pensionării, potrivit prevederilor din contractul colectiv de muncă, și compensația pentru concediul de odihnă neefectuat la încetarea raporturilor de muncă, acordate în ultima lună de activitate, sau se are în vedere numai salariul de bază brut lunar din această ultimă lună.

19. Curtea de apel a apreciat că principiul contributivității trebuie să primeze și raportat la prevederile art. 56 alin. (2) din Constituția României, republicată, referitor la justetea așezării sarcinilor fiscale, ceea ce presupune beneficii corespunzătoare contribuțiilor.

20. De altfel, în legătură cu principiul contributivității, comun tuturor sistemelor de asigurări sociale, Înalta Curte de Casație și Justiție s-a pronunțat în recurs în interesul legii prin Decizia nr. 19 din 10 decembrie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 51 din 23 ianuarie 2013.

21. Principiile enunțate de Înalta Curte de Casație și Justiție cu acea ocazie pot fi

aplicate, mutatis mutandis, și în cazul asigurărilor pentru șomaj.

22. Astfel, s-a stabilit cu caracter obligatoriu că "în interpretarea și aplicarea prevederilor art. 2 lit. e) și art. 164 alin. (2) și (3) din Legea nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale și pct. V din anexa la Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 4/2005 privind recalcularea pensiilor din sistemul public, provenite din fostul sistem al asigurărilor sociale de stat, sporurile și alte venituri suplimentare realizate anterior datei de 1 aprilie 2001 vor fi luate în considerare la stabilirea și recalcularea pensiilor din sistemul public dacă au fost incluse în baza de calcul conform legislației anterioare, sunt înregistrate în carnetul de muncă sau în adeverințele eliberate de unități, conform legislației în vigoare, și pentru acestea s-a plătit contribuția de asigurări sociale".

23. În considerentele acestei decizii s-a reținut că neluarea în considerare a unor sume pentru care s-au plătit contribuțiile de asigurări sociale echivalează cu o încălcare a principiului contributivității, având drept finalitate nerealizarea scopului avut în vedere de legiuitor, și că, în jurisprudența sa, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a stabilit că drepturile de asigurări sociale cuvenite în baza contribuțiilor de asigurări sociale plătite constituie un bun patrimonial în sensul art. 1 din Protocolul nr. 1 adițional la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

V. Punctul de vedere al părților cu privire la dezlegarea chestiunii de drept

24. Reclamanta G.V., fiind de acord cu sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile, a susținut, în esență, că, întrucât sumele achitate de angajator cu titlu de compensare a concediului de odihnă neefectuat și ajutor de pensionare reprezintă drepturi de natură salarială care au fost achitate salariatului în considerarea acestei calități, în mod firesc angajatorul a virat la bugetul asigurărilor de șomaj contribuția aferentă acestor sume. A arătat, de asemenea, că aceste venituri nu sunt asimilate salariilor compensatorii și nu au fost incluse în salariile compensatorii acordate de angajator la disponibilizare, conform contractului colectiv de muncă. De aceea, ajutorul de șomaj nu poate fi stabilit prin ignorarea veniturilor brute pentru care contribuabilului i s-au reținut și virat contribuțiile obligatorii prevăzute de lege, sume ce sunt verificabile în baza informatică de date a pârâtei.

25. Pârâta Agenția Județeană pentru Ocuparea Forței de Muncă Constanța a formulat un punct de vedere prin care a arătat că în baza de calcul al indemnizației de șomaj nu se includ sumele pentru care, conform prevederilor legale, nu se datorează contribuții la bugetul asigurărilor de șomaj. În acest sens a invocat dispozițiile art. 296¹⁶ din Codul fiscal, referitoare la veniturile exceptate de la plata contribuțiilor sociale și a atașat și Nota internă nr. 2.781/11.04.2015.

26. După comunicarea raportului întocmit de judecătorii-raportori, în termenul prevăzut de dispozițiile art. 520 alin. (10) din Codul de procedură civilă, reclamanta G.V. a depus un punct de vedere prin care a solicitat ca dispozițiile legale privind baza de calcul al indemnizației de șomaj să fie interpretate în sensul includerii atât a ajutorului acordat cu

ocazia pensionării, cât și a compensației pentru concediul de odihnă neefectuat la încetarea raporturilor de muncă.

VI. Jurisprudența instanțelor naționale în materie

27. Jurisprudența Curții de Apel Constanța: instanța de sesizare a comunicat nota Secției I civile, potrivit căreia nu s-a conturat o opinie unanimă asupra chestiunii de drept aflate în discuție, atașând totodată deciziile nr. 475/AS din 25 iunie 2013 și nr. 8/AS din 28 ianuarie 2014, cuprinzând soluții diferite.

28. Jurisprudența altor instanțe din țară: din analiza practicii judiciare transmise de curțile de apel, la solicitarea instanței supreme, în legătură cu chestiunea de drept ce formează obiectul sesizării, s-au constatat următoarele:

La nivelul Secției a VII-a pentru cauze privind conflicte de muncă și asigurări sociale a Curții de Apel București, practica judiciară este în sensul că baza de calcul al indemnizației de șomaj nu include și ajutorul acordat cu ocazia pensionării, și compensația pentru concediul de odihnă neefectuat la încetarea raporturilor de muncă. Astfel, din Decizia nr. 5.779 din 15 decembrie 2014 și Decizia nr. 2.129 din 16 decembrie 2014, care au fost comunicate, rezultă că bonusul încasat la încetarea raporturilor de muncă nu intră în componența salariului de bază lunar brut pe ultimele 12 luni de stagiul de cotizare și că modalitatea de calcul al cuantumului indemnizației de șomaj nu are legătură directă cu contribuția efectivă la bugetul asigurărilor pentru șomaj.

Curtea de Apel Cluj a comunicat o singură decizie, cu mențiunea că aceasta ilustrează opinia judecătorilor specializați în soluționarea litigiilor de muncă, în sensul că, la încetarea raporturilor de muncă, baza de calcul al indemnizației de șomaj nu include și ajutorul acordat cu ocazia pensionării, și indemnizația pentru concediul de odihnă neefectuat.

Curtea de Apel Alba Iulia - Secția pentru conflicte de muncă și asigurări sociale a arătat că nu a identificat jurisprudență cu privire la această chestiune, dar a comunicat deciziile nr. 1.708 din 23 aprilie 2012 și nr. 2.978 din 3 septembrie 2012, prin care s-a reținut că indemnizația de șomaj are drept criteriu de determinare a cuantumului său stagiul de cotizare, iar nu cuantumul contribuției la bugetul de asigurări pentru șomaj, prin urmare aspectul contributivității invocat de recurent nu este relevant, iar plățile compensatorii nu intră în baza de calcul.

Curtea de Apel Brașov a transmis Decizia nr. 745/AP din 8 iunie 2015 a Secției civile, în sensul excluderii din baza de calcul al indemnizației de șomaj a sumelor reprezentând plăți compensatorii.

Celelalte curți de apel au comunicat că nu au identificat dosare în care să fie ridicată problema de drept în discuție.

29. Jurisprudența Înaltei Curți de Casație și Justiție

Litigiile privind asigurările sociale nu intră în competența materială a instanței supreme.

30. Jurisprudența Curții Constituționale

În urma verificărilor efectuate se constată că instanța de contencios constituțional nu s-a pronunțat până în prezent asupra constituționalității dispozițiilor legale supuse dezlegării prin hotărâre prealabilă.

31. Ministerul Public - Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție a comunicat că la nivelul Secției judiciare - Serviciul judiciar civil nu s-a verificat și nici nu se verifică, în prezent, practica judiciară, în vederea promovării unui eventual recurs în interesul legii în problema de drept ce formează obiectul sesizării.

VII. Raportul asupra chestiunii de drept

32. Prin raportul întocmit în cauză, conform art. 520 alin. (8) din Codul de procedură civilă, s-a apreciat că nu sunt îndeplinite condițiile de admisibilitate prevăzute de art. 519 din Codul de procedură civilă, în măsura în care titularul sesizării solicită lămuriri nu doar cu privire la interpretarea și aplicarea unor dispoziții legale, ci și la aplicarea în concret, la cauza dedusă judecătii curții de apel, a acestor prevederi legale.

Pe fond s-a concluzionat că, în principiu, în baza de calcul al indemnizației pentru șomaj se includ veniturile care se încadrează în categoriile prevăzute de art. 296⁴ din Codul fiscal, cu corecțiile reglementate de art. 296¹⁸ alin. (5) din același act normativ, și anume: cu excepțiile generale prevăzute la art. 296¹⁵ și cu excepțiile specifice stipulate în art. 296¹⁶ alin. (4).

VIII. Înalta Curte de Casație și Justiție

Examinând sesizarea în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile, raportul întocmit de judecătorii-raportori și chestiunea de drept ce se solicită a fi dezlegată, constată următoarele:

Asupra admisibilității sesizării

33. Potrivit dispozițiilor art. 519 din Codul de procedură civilă: "Dacă, în cursul judecătii, un complet de judecată al Înaltei Curți de Casație și Justiție, al curții de apel sau al tribunalului, investit cu soluționarea cauzei în ultimă instanță, constatând că o chestiune de drept, de a cărei lămurire depinde soluționarea pe fond a cauzei respective, este nouă și asupra acesteia Înalta Curte de Casație și Justiție nu a statuat și nici nu face obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluționare, va putea solicita Înaltei Curți de Casație și Justiție să pronunțe o hotărâre prin care să dea rezolvare de principiu chestiunii de drept cu care a fost sesizată."

34. Astfel cum rezultă din conținutul normei citate, legiuitorul a instituit o serie de condiții de admisibilitate pentru declanșarea acestei proceduri, care se impun a fi întrunite în mod

cumulativ, după cum urmează:

a) existența unei cauze în curs de judecată;

b) cauza care face obiectul judecății să se afle în competența legală a unui complet de judecată al Înaltei Curți de Casație și Justiție, al curții de apel sau al tribunalului investit să o soluționeze în ultimă instanță;

c) o chestiune de drept cu caracter de noutate, asupra căreia Înalta Curte de Casație și Justiție să nu fi statuat și nici să nu facă obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluționare;

d) ivirea unei chestiuni de drept de a cărei lămurire depinde soluționarea pe fond a cauzei în curs de judecată.

35. Prioritar se impune deci o analiză a fiecăreia dintre condițiile de admisibilitate a sesizării:

a) cu privire la prima cerință se constată din actele dosarului că, în prezent, cauza se află în curs de judecată în faza procesuală a apelului, nefiind pronunțată până la acest moment o hotărâre definitivă;

b) acțiunea introductivă este un litigiu privind asigurările sociale, care se află în competența de primă instanță a secției corespunzătoare a tribunalului și se soluționează prin hotărâre supusă numai apelului, potrivit dispozițiilor art. 96 pct. 2 și ale art. 483 alin. (2) din Codul de procedură civilă; prin urmare, Curtea de Apel Constanța judecă pricina în ultimă instanță, astfel că se constată îndeplinită și cea de-a doua cerință de admisibilitate;

c) referitor la noutatea chestiunii de drept ce face obiectul sesizării pentru pronunțarea unei hotărâri prealabile, din verificarea evidențelor Înaltei Curți de Casație și Justiție se constată că aceasta nu a statuat anterior asupra prezentei chestiuni de drept, nefiind pronunțată o decizie în recurs în interesul legii sau o altă hotărâre prealabilă având acest obiect.

Este de reținut, în acest context, faptul că - deși Legea nr. 76/2002, cu modificările și completările ulterioare, nu este un act normativ recent intrat în vigoare, iar unele dintre instanțe, fie nu au fost chemate să se pronunțe în aplicarea dispozițiilor art. 39 alin. (2) din această lege și ale art. 19¹ din Normele metodologice de aplicare a Legii nr. 76/2002, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 174/2002, cu modificările și completările ulterioare, fie nu s-au pronunțat decât sporadic în legătură cu aceste norme - se impune concluzia că nu se pot constata existența și dezvoltarea unei jurisprudențe continue și constante în această materie, astfel că este îndeplinită și condiția privind caracterul de noutate al chestiunii de drept deduse judecății;

d) cât privește cerința referitoare la ivirea unei chestiuni de drept de a cărei lămurire să depindă soluționarea pe fond a cauzei se constată că, în acțiunea introductivă, reclamanta a invocat, în principal, faptul că indemnizația sa de șomaj ar fi trebuit calculată în raport cu toate sumele încasate de la angajator și pentru care s-a plătit contribuția de asigurări pentru șomaj, deci ținând seama inclusiv de suma reprezentând compensarea concediului

de odihnă neefectuat și de ajutorul acordat pentru pensionare, potrivit contractului colectiv de muncă, la încetarea raportului de muncă, aspect care, în contextul acțiunii în anulare promovate, se constituie într-un motiv de nelegalitate referitor la decizia contestată, fiind așadar o apărare de fond esențială.

Această apărare a reclamantei a fost considerată fondată de către prima instanță, iar dezlegarea din cuprinsul sentinței a fost criticată prin motivele de apel cu a căror analiză este investită, în ultimă instanță, Curtea de Apel Constanța.

Prin urmare, de lămurirea chestiunii de drept referitoare la interpretarea art. 39 alin. (2) lit. b) din Legea nr. 76/2002, cu modificările și completările ulterioare, coroborat cu art. 19¹ din Normele metodologice de aplicare a Legii nr. 76/2002, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 174/2002 (astfel cum au fost modificate prin Hotărârea Guvernului nr. 113/2011), raportat la art. 27 alin. (1) din Legea nr. 76/2002, cu modificările și completările ulterioare, sub aspectul bazei de calcul al indemnizației de șomaj, depinde soluționarea pe fond a cauzei aflate în curs de judecată.

36. Examinând sesizarea, punctele de vedere și argumentele exprimate de instanțele naționale, care prefigurează existența unei practici neunitare cu privire la interpretarea și aplicarea textelor de lege în discuție, modificările succesive suferite de acestea, Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept apreciază chestiunea de drept supusă dezbaterii ca fiind una veritabilă, existând o dificultate reală de interpretare, care necesită o rezolvare de principiu pe calea procedurii prevăzute de art. 519 din Codul de procedură civilă.

Asupra fondului sesizării

37. Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept constată că dispozițiile legale relevante pentru soluționarea chestiunii de drept supuse dezlegării pe calea prezentei sesizări sunt următoarele:

Legea nr. 76/2002 privind sistemul asigurărilor pentru șomaj și stimularea ocupării forței de muncă, cu modificările și completările ulterioare:

Art. 27: "(1) Angajatorii au obligația de a calcula și de a reține lunar, precum și de a vira potrivit prevederilor Legii nr. 571/2003, cu modificările și completările ulterioare, contribuția individuală la bugetul asigurărilor pentru șomaj, a cărei cotă prevăzută de lege se aplică asupra bazei de calcul al contribuției individuale la bugetul asigurărilor pentru șomaj, stabilită potrivit legii, în situația persoanelor asigurate obligatoriu, prin efectul legii, prevăzute la art. 19. (...);

Art. 39: "(...) (2) Cuantumul indemnizației de șomaj prevăzute la alin. (1) este o sumă acordată lunar și în mod diferențiat, în funcție de stagiul de cotizare, după cum urmează: (...)

b) suma prevăzută la lit. a) la care se adaugă o sumă calculată prin aplicarea asupra mediei salariului de bază lunar brut pe ultimele 12 luni de stagiul de cotizare, a unei cote

procentuale diferențiate în funcție de stagiul de cotizare; (...)"

Normele metodologice de aplicare a Legii nr. 76/2002 privind sistemul asigurărilor pentru șomaj și stimularea ocupării forței de muncă, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 174/2002, cu modificările și completările ulterioare (începând cu cele aduse prin Hotărârea Guvernului nr. 113/2011 pentru modificarea și completarea unor acte normative și stabilirea unor măsuri în domeniul protecției sociale):

Art. 19¹: "(1) Prin salariu de bază lunar brut pe ultimele 12 luni de stagiul de cotizare, prevăzut la art. 39 alin. (2) lit. b) din lege, se înțelege baza lunară de calcul al contribuției individuale la bugetul asigurărilor pentru șomaj prevăzută la titlul IX² «Contribuții sociale obligatorii» din Legea nr. 571/2003, cu modificările și completările ulterioare, pe ultimele 12 luni în care s-a realizat stagiul de cotizare. (...)"

Legea nr. 571/2003 privind Codul fiscal, în forma ulterioară intrării în vigoare a Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 117/2010 pentru modificarea și completarea Legii nr. 571/2003 privind Codul fiscal și reglementarea unor măsuri financiar-fiscale:

Art. 296³: "Contribuabilii sistemelor de asigurări sociale sunt, după caz:

a) persoanele fizice rezidente care realizează venituri din desfășurarea unor activități în baza unui contract individual de muncă, a unui raport de serviciu sau a unui statut special prevăzut de lege, atât pe perioada în care desfășoară activitate, cât și pe perioada în care beneficiază de concedii medicale și indemnizații de asigurări sociale de sănătate, precum și cele care realizează venituri de natura celor prevăzute la art. 55 alin. (2); (...);

Art. 296⁴: "(1) Baza lunară de calcul al contribuțiilor sociale individuale obligatorii, în cazul persoanelor prevăzute la art. 296³ lit. a) și b), reprezintă câștigul brut realizat din activități dependente, în țară și în străinătate, cu respectarea prevederilor instrumentelor juridice internaționale la care România este parte, care include:

a) veniturile din salarii, astfel cum sunt definite la art. 55 alin. (1). În situația personalului român trimis în misiune permanentă în străinătate, veniturile din salarii cuprind salariile de bază corespunzătoare funcțiilor în care persoanele respective sunt încadrate în țară, la care se adaugă, după caz, sporurile și adaosurile care se acordă potrivit legii; (...)

o) orice alte sume de natură salarială sau avantaje asimilate salariilor în vederea impunerii. (...);

Art. 296¹⁸: "(...) (5) Calculul contribuțiilor sociale individuale se realizează prin aplicarea cotelor prevăzute la alin. (3) asupra bazei lunare de calcul prevăzute la art. 296⁴, corectată cu veniturile specifice fiecărei contribuții în parte, cu excepțiile prevăzute la art. 296¹⁵ și, după caz, la art. 296¹⁶. (...);

Art. 296¹⁵. - Excepții generale: "- Nu se cuprind în baza lunară a contribuțiilor sociale obligatorii, prevăzută la art. 296⁴, următoarele: (...);

Art. 296¹⁶. - Excepții specifice: "(...) (4) Contribuțiile de asigurări pentru șomaj prevăzute la art. 2 alin. (2) lit. d) nu se datorează pe perioada în care raporturile de muncă

sau de serviciu ale persoanelor care au încheiat astfel de raporturi sunt suspendate potrivit legii, cu excepția perioadei de incapacitate temporară de muncă, în care plata indemnizației se suportă de unitate, conform legii, precum și asupra:

a) veniturilor în bani și/sau în natură, prevăzute la art. 296⁴, acordate persoanelor prevăzute la art. 296³ lit. a) și b), care au calitatea de pensionari;

b) veniturilor în bani prevăzute la art. 296⁴ alin. (1) lit. d), e), i), j), l) și n), precum și lit. g), cu excepția remunerațiilor primite de membrii directoratului;

c) compensațiilor acordate, în condițiile legii ori ale contractelor colective sau individuale de muncă, persoanelor concediate pentru motive care nu țin de persoana lor sau care, potrivit legii, sunt trecute în rezervă ori în retragere;

d) veniturilor realizate de persoanele prevăzute la art. 296³ lit. a) și b), care nu se mai regăsesc în raporturi juridice cu persoanele prevăzute la art. 296³ lit. e) și g), dar încasează venituri ca urmare a faptului că au avut încheiate raporturi juridice și respectivele venituri se acordă, potrivit legii, ulterior încetării raporturilor juridice, cu excepția sumelor reprezentând salarii, diferențe de salarii, venituri asimilate salariilor sau diferențe de venituri asimilate salariilor, asupra cărora există obligația plății contribuției de asigurare pentru șomaj stabilite în baza unor hotărâri judecătorești rămase definitive și irevocabile, precum și actualizarea acestora cu indicele de inflație;

e) prestațiilor suportate din bugetul asigurărilor sociale de stat, Fondul național unic pentru asigurări de sănătate, inclusiv cele acordate pentru accidente de muncă și boli profesionale;

f) veniturilor acordate conform prevederilor legale sub formă de participare a salariaților la profit;

g) sumelor primite de reprezentanții în cadrul consiliilor de administrație, consiliilor consultative și comisiilor constituite conform legii;

h) indemnizațiilor de ședință pentru consilierii locali și județeni; (...)"

Art. 55: "(1) Sunt considerate venituri din salarii toate veniturile în bani și/sau în natură obținute de o persoană fizică ce desfășoară o activitate în baza unui contract individual de muncă sau a unui statut special prevăzut de lege, indiferent de perioada la care se referă, de denumirea veniturilor ori de forma sub care ele se acordă, inclusiv indemnizațiile pentru incapacitate temporară de muncă.

(2) Regulile de impunere proprii veniturilor din salarii se aplică și următoarelor tipuri de venituri, considerate asimilate salariilor: (...)

k) orice alte sume sau avantaje de natură salarială ori asimilate salariilor în vederea impunerii. (...)"

38. Din examinarea textelor de lege menționate se observă faptul că art. 27 alin. (1) din Legea nr. 76/2002 privind sistemul asigurărilor pentru șomaj și stimularea ocupării forței de muncă, cu modificările și completările ulterioare, nu se referă la stabilirea indemnizației de

șomaj [reglementată distinct în art. 39 alin. (2) lit. b) din Legea nr. 76/2002, cu modificările și completările ulterioare], ci la stabilirea contribuției individuale datorate bugetului asigurărilor sociale pentru șomaj.

39. În forma sa inițială, art. 27 alin. (1) din Legea nr. 76/2002, cu modificările și completările ulterioare, se referea la "salariul de bază lunar brut", iar în formularea ulterioară modificării aduse prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 117/2010 pentru modificarea și completarea Legii nr. 571/2003 privind Codul fiscal și reglementarea unor măsuri financiar-fiscale, acesta se referă la "baza de calcul al contribuției individuale la bugetul asigurărilor pentru șomaj, stabilită potrivit legii".

40. Prin sintagma "stabilită potrivit legii" din noua formulare a textului legal se înțelege, în mod evident, trimiterea la dispozițiile art. 296⁴ alin. (1) din Codul fiscal, în conformitate cu care baza lunară de calcul al contribuțiilor sociale individuale obligatorii, în cazul persoanelor fizice rezidente care realizează venituri din desfășurarea unor activități în baza unui contract individual de muncă, reprezintă "câștigul brut realizat din activități dependente, în țară și în străinătate", care include: "a) veniturile din salarii, astfel cum sunt definite la art. 55 alin. (1). (...); o) orice alte sume de natură salarială sau avantaje asimilate salariilor în vederea impunerii."

41. Calculul indemnizației de șomaj este reglementat în art. 39 alin. (2) lit. b) din Legea nr. 76/2002, cu modificările și completările ulterioare, prin raportare la salariul de bază lunar brut.

42. Norma metodologică de aplicare a acestui articol (cuprinsă în art. 19¹ din Normele metodologice de aplicare a Legii nr. 76/2002, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 174/2002, în forma anterioară modificării aduse prin Hotărârea Guvernului nr. 113/2011 pentru modificarea și completarea unor acte normative și stabilirea unor măsuri în domeniul protecției sociale) definea noțiunea de salariu de bază lunar brut, prevăzută la art. 39 alin. (2) lit. b) din lege, ca fiind baza lunară de calcul prevăzută la art. 14 din aceste norme, respectiv: "salariul de bază lunar brut, conform contractului individual de muncă, corespunzător funcției îndeplinite, la care se adaugă, după caz, indemnizația de conducere, salariul de merit și alte drepturi salariale care, potrivit actelor normative, fac parte din salariul de bază".

43. Reglementarea art. 39 alin. (2) lit. b) din Legea nr. 76/2002 nu a suferit vreo reformulare odată cu modificarea adusă art. 27 din lege prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 117/2010, însă art. 19¹ alin. (1) din Normele metodologice de aplicare a Legii nr. 76/2002 a fost modificat prin Hotărârea Guvernului nr. 113/2011, dobândind următorul cuprins: "Prin salariu de bază lunar brut pe ultimele 12 luni de stagiul de cotizare, prevăzut la art. 39 alin. (2) lit. b) din lege, se înțelege baza lunară de calcul al contribuției individuale la bugetul asigurărilor pentru șomaj prevăzută la titlul IX² «Contribuții sociale obligatorii» din Legea nr. 571/2003, cu modificările și completările ulterioare, pe ultimele 12 luni în care s-a realizat stagiul de cotizare".

44. Această explicitare a textului art. 39 alin. (2) lit. b) din Legea nr. 76/2002 este în acord cu dispozițiile modificate ale art. 27 alin. (1) din lege, asigurând practic o corelare

echitabilă a bazei de calcul al contribuției individuale la bugetul asigurărilor pentru șomaj cu baza de calcul al indemnizației de șomaj.

45. La rândul său, Codul fiscal reglementează stabilirea acestor baze de calcul în art. 296¹⁸ alin. (5), prin trimitere la art. 296⁴ (care se referă expres la veniturile incluse în baza de calcul al contribuțiilor sociale individuale), precum și la art. 296¹⁵ și 296¹⁶ (care prevăd categoriile de venituri excluse din baza de calcul).

46. În acest context legal urmează să se rețină, ca principiu, că în baza de calcul al indemnizației pentru șomaj se includ veniturile care se încadrează în categoriile prevăzute de art. 296⁴ din Codul fiscal, cu modificările și completările aduse începând cu Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 117/2010 pentru modificarea și completarea Legii nr. 571/2003 privind Codul fiscal și reglementarea unor măsuri financiar-fiscale, cu corecțiile reglementate de art. 296¹⁸ alin. (5) din același act normativ, respectiv cu excepțiile generale prevăzute la art. 296¹⁵ și cu excepțiile specifice stipulate în art. 296¹⁶ lit. c) pct. c5.

47. De asemenea trebuie precizat că, în baza de calcul al indemnizației pentru șomaj, se includ sumele reprezentând venituri pentru care se datora, potrivit legii, și a fost plătită contribuția individuală la bugetul asigurărilor pentru șomaj, iar nu orice sume pentru care s-ar fi reținut și plătit contribuție, chiar fără să fi fost datorată.

48. O interpretare contrară ar fi de natură să conducă la situația inacceptabilă a stabilirii bazei de calcul al contribuției și, implicit, al indemnizației de șomaj, în mod arbitrar, în funcție de sumele pe care fiecare angajator apreciază că trebuie să le includă în baza de calcul, nu în raport cu cele prevăzute de lege.

49. În consecință, dispozițiile art. 39 alin. (2) lit. b) din Legea nr. 76/2002 privind sistemul asigurărilor pentru șomaj și stimularea ocupării forței de muncă, cu modificările și completările ulterioare, trebuie interpretate, prin coroborare cu art. 19¹ din Normele metodologice de aplicare a Legii nr. 76/2002, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 174/2002, astfel cum a fost modificată prin Hotărârea Guvernului nr. 113/2011 pentru modificarea și completarea unor acte normative și stabilirea unor măsuri în domeniul protecției sociale, raportat la art. 27 alin. (1) din Legea nr. 76/2002, cu modificările și completările ulterioare, în sensul că în baza de calcul al indemnizației de șomaj se includ veniturile care se încadrează în categoriile prevăzute de art. 296⁴ din Legea nr. 571/2003 privind Codul fiscal, cu corecțiile reglementate de art. 296¹⁸ alin. (5) din același act normativ, adică veniturile pentru care se datora, potrivit legii, și a fost virată contribuția individuală la bugetul asigurărilor pentru șomaj.

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

În numele legii

DECIDE:

Admite sesizarea formulată de Curtea de Apel Constanța - Secția I civilă în Dosarul nr. 6.254/118/2014 privind pronunțarea unei hotărâri prealabile și, în consecință, stabilește că:

În interpretarea și aplicarea art. 39 alin. (2) lit. b) din Legea nr. 76/2002 privind sistemul asigurărilor pentru șomaj și stimularea ocupării forței de muncă, cu modificările și completările ulterioare, coroborat cu art. 19¹ din Normele metodologice de aplicare a Legii nr. 76/2002, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 174/2002, astfel cum au fost modificate prin Hotărârea Guvernului nr. 113/2011 pentru modificarea și completarea unor acte normative și stabilirea unor măsuri în domeniul protecției sociale, raportat la art. 27 alin. (1) din Legea nr. 76/2002, cu modificările și completările ulterioare, în baza de calcul al indemnizației de șomaj se includ veniturile care se încadrează în categoriile prevăzute de art. 296⁴ din Legea nr. 571/2003 privind Codul fiscal, cu modificările și completările ulterioare, cu corecțiile reglementate de art. 296¹⁸ alin. (5) din același act normativ, și anume veniturile pentru care se datora, potrivit legii, și a fost virată contribuția individuală la bugetul asigurărilor pentru șomaj.

Obligatorie, potrivit dispozițiilor art. 521 alin. (3) din Codul de procedură civilă.

Pronunțată în ședință publică astăzi, 4 aprilie 2016.

VICEPREȘEDINTELE ÎNALTEI CURȚI DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

IULIA CRISTINA TARCEA

Magistrat-asistent,

Elena Adriana Stamatescu